

Magyar speleológiai kiadványok

A barlangok kutatásával foglalkozó tudomány, a *speleológia* igen komplex terület. Szűkebb értelemben a barlangok keletkezésével, típusaival, formakincsével, sajátos klimatikus és hidrológiai viszonyaival, a barlangok élővilágával foglalkozó kutatásterületek tartoznak körébe, de szoros kapcsolat áll fenn a „barlangokban kutató” régészettel, őslénytannal, embertannal stb. is. Mivel a barlang csak egyike a — igaz, a legnagyobb érdeklődést kiváltó — karsztjelenségeknek, ezért kutatása rendszerint együtt jár a karsztok egészének tanulmányozásával (karsztológia).

A karszt- és speleológiai kutatások szerteágazó volta miatt a szakmai publikációk is igen sokféle kiadványban jelennek meg. Vannak azonban kifejezetten karszt- és barlangkutató kiadványok is, így hazánkban a *Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat* kiadásában megjelenő *évkönyvek*, valamint egy *Karszt és Barlang* nevű kiadványsorozat. A szomszédos országokban önálló barlangtani intézetek működnek, és természetesen nekik is saját kiadványaik vannak.

A „*Karszt- és Barlangkutatás*” c. évkönyvek sorozatának első kötete 1959-ben jelent meg, azóta négy tovább kötet látott napvilágot

és a közeljövőben kerül ki a nyomdából a hatodik kötet. Ezek az évkönyvek általában idegen nyelvű cikkekből állnak, amelyek között a geográfusok érdeklődésére számot tartó sok geomorfológiai tanulmány is szerepel.

A másik, népszerűbb, magyar nyelven, idegen nyelvű kivonatokkal megjelenő, főleg hazai vonatkozású kutatási anyagokat tartalmazó kiadványsorozat a „*Karszt és Barlang*” 1961. óta évenként általában két füzetben jelenik meg, és gazdag illusztrációs anyaggal közli a hazai karsztvidékek legújabb kutatási eredményeit, beszámol, ismertetéseket közöl külföldi karsztterületekről, szakmai kongresszusokról, konferenciákról stb.

Az ismertetett kiadványsorozatok korlátozott példányszámban készülnek és nyilvános árusításra nem kerülnek, geográfusaink azonban megvásárolhatják őket a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat irodájában (Budapest, VI., Gorkij fasor 46—48.). Az évkönyvek ára kötetenként 20 Ft (a kettős V. kötet 38 Ft), a *Karszt és Barlang* füzetei pedig darabonként 10 Ft-ba kerülnek.

BALÁZS DÉNES

M. K. KARAHANOV (szerk.) *Problemi narodonaszelenija*

(A népesség kérdései). — Moszkvai Egyetemi Kiadó, 1970, 398 oldal

A Szovjetunióban 1965-ben Taskentben hívtak össze első alkalommal olyan konferenciát, ahol a figyelem homlokterében elsődlegesen Szovjet Közép-Ázsia népességi, népesedési viszonyainak tanulmányozása, regionális sajátosságainak feltárása állt. De e mellett különös figyelmet szenteltek a népességi tudományos kutatásokat elősegítő korszerű módszerek bemutatásának, széles körű megvitatásának.

A konferencia tematikája a tanácskozáson résztvevők szakmai, tudományágazatok szerinti összetételének sokfélesége folytán széles megvilágítást kapott. A népességtársadalmi viszonyoknak, a népesség fejlődésének, mozgástörvényeinek komplex vizsgálata éppen annak volt köszönhető, hogy több tudományágazat képviselői más-más aspektusból segítettek elő a rendkívül összetett probléma megközelítését. A taskenti tudományos tanácskozás nagyban elősegítette, hogy a népességi problémák komplex tanulmányozása továbbra is a szovjet tudományos kutatók figyelmének központjában maradjon.

A taskenti és a moszkvai egyetem kiadójának együttműködése eredményeként 1970 őszén megjelent a konferencia előadásainak, s egyéb, már korábban, ill. későbbben publikált tanulmányainak gyűjteményes kötete.

A közzétett tanulmányok az 1965 végén megtartott konferencia struktúráját tükrözik. Az olvasó a könyv alapján sorra megismerkedhet az üléseken elhangzott előadásokkal, néhány esetben a vita alapján átdolgozott munkákkal is, továbbá a plenáris- és szekció-ülések határozataival.

Az összesen 101 cikket tartalmazó kötet szerzői között 21 szovjet város képviselőit, továbbá 3—3 lengyel és cseh, valamint 1 német szerző nevét találjuk. A legtöbb tanulmány szerzője — természetesen — Szovjet Közép-Ázsia legnagyobb és egyben legfontosabb tudományos központjából, Taskentből került ki (31). Nem sokkal marad el a moszkvai szerzők cikkeinek száma (27), s ebben is megmutatkozik, hogy a szovjet főváros tudósait milyen nagymértékben foglalkoztatják a szovjetunió népesség szempontjából a legdinamikusabban fejlődő területének népesedési problémái. Természetes, hogy a szovjet közép-ázsiai egyetemi városok képviselői is több tanulmánnyal jelentkeztek.

A tanulmánykötet első fejezete — „A népesség általános kérdései” (20 cikk) — a népesség és a népesedési folyamatok legáltalánosabb kérdéseivel foglalkozik. Különös hangsúlyt kapnak a népesség tanulmányozá-